

KESTÄVÄ KEHITYS LOCAL AGENDA 21

RIIHIMÄEN KESTÄVÄN
KEHITYKSEN OHJELMA
1997 - 2000

II Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Toteutuminen (sidosryhmät)

**RIIHIMÄEN KESTÄVÄN
KEHITYKSEN OHJELMA
1997 - 2000
LOCAL AGENDA 21**

**II Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet
Toteutuminen (sidosryhmät)**

Riihimäen kaupungin kestävän kehityksen toimikunnat

- Toimikausi 1995-1996 Pj. Marja Lukkaroinen
siht. Kaisu Anttonen
Reijo Sutinen
Seppo Keskiruokanen
Pertti Isokangas
Raija Niemi
Raija Seppänen (kokouksesta 5/95 alkaen)
Matti Kosola (kokoukseen 1/96 asti)
Matti Selin (kokoukseen 2/96 asti)
Heikki Suontausta (kokouksesta 2/96 alkaen)
projektisihteeri Johanna Saarinen (15.8.1995-14.2.1996)
projektisihteeri Sari Musakka (4.3-3.9.1996)
- Toimikausi 1997-1998 Pj. Kirsti Tolvanen
siht. Kaisu Anttonen
Reijo Sutinen
Seppo Keskiruokanen
Pertti Isokangas
projektisihteeri Markku Kyöstilä (1.10.1997 alkaen)
- Toimikausi 1999-2000 Pj. Kirsti Tolvanen
siht. Kaisu Anttonen
Reijo Sutinen (2/99 kokoukseen asti)
Rauli Hirviniemi (kokouksesta 3/99 alkaen)
Seppo Keskiruokanen
Pertti Isokangas
projektisihteeri Markku Kyöstilä
- Toimikausi 2001-2002 Pj. Kirsti Tolvanen
siht. Kaisu Anttonen
Vilho Ylönen
Pertti Isokangas
projektisihteeri Markku Kyöstilä

ESIPUHE

Riihimäen kaupunki sitoutui allekirjoittaessaan Aalborgin sopimuksen v. 1994 kestävän kehityksen prosessiin ja kestävän kehityksen toimenpideohjelman eli ns. paikallisagendan laatimiseen. Kestävän kehityksen ohjelmaa tehtiin kaupungin hallinto-organisaation ja muiden toimijoiden, etenkin kansalaisjärjestöjen yhteistyöllä Riihimäellä.

Syntyi kaksi raporttia, joista toinen käsitteli kansalaisjärjestöjen kanssa tehtyä ideointityötä ja toinen, joka kokosi yhteen kaupungin organisaatiossa vireillä olevat hankkeet.

Tämä raportti kertoo etenkin kansalaisjärjestöjen Riihimäellä 1997-2000 tekemästä kestävän kehityksen työstä, joka on ollut todella vireää. Hankkeet ja ideat ovat edenneet hyvin tai ovat hyvässä alkuvauhdissa. Riihimäen kestävän kehityksen prosessi jatkuu uusin ideoin vuoden 2002 puolella.

Kaupungin organisaation toimista on koottu oma raporttinsa.

Raportin on koonnut projektisihteeri Markku Kyöstilä kestävän kehityksen yhteistyöiltoihin osallistuneilta tahoilta saamistaan vastauksista. Kiitämme kaikkia raportin syntyyn vaikuttaneita.

Riihimäellä
elokuussa 2001

Kirsti Tolvanen
Kestävän kehityksen
toimikunnan puheenjohtaja

Kaisu Anttonen
ympäristönsuojelupäällikkö

Sisällys

Riihimäen kaupungin kestävän kehityksen toimikunnat	2
ESIPUHE	3
Sisällysluettelo	4
RIIHIMÄEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN 1997-2000 OHJELMAN TOTEUTUMINEN	5
1 TAUSTA	5
2 OHJELMAN SEURANTAVAIHE	6
3 TEEMAT	6
3.1 Luontokohteet, luonnon monimuotoisuus	6
3.2 Ympäristöriskien hallinta	9
3.3 Kuluttajan valinnat	11
3.4 Energiansäästö	12
3.5 Ympäristökasvatus ja -tiedotus (ympäristöviestintä ja -valistus)	14
3.6 Kansainvälistyminen	16
3.7 Kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys	17
4 YHTEENVETO	17
LIITE: Riihimäen kaupunginvaltuuston päätösote 21.9.1998: kestävän kehityksen toimenpideohjelma	

RIIHIMÄEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN 1997-2000 OHJELMAN TOTEUTUMINEN

1 TAUSTA

YK:n Ympäristö- ja kehityskonferenssi (UNCED) Rio de Janeirossa vuonna 1992 suositteli paikallisten kestävä kehityksen toimintaohjelmien eli Local Agenda 21:n laadintaa. Riihimäen kaupunki liittyi kansainväliseen kestävä kehityksen kampanjaan vuonna 1994 allekirjoittamalla Aalborgin sopimuksen (Euroopan kaupunkien ja kuntien sopimus kestävydestä). Samalla Riihimäen kaupunki sitoutui laatimaan kestävä kehityksen ohjelman eli Riihimäen Agenda 21 -ohjelman vuoden 1996 loppuun mennessä. Ohjelma laadittiin kaupungin, kansalaisjärjestöjen ja yritysten edustajien kanssa yhteistyönä ja se sai lopullisen muotonsa lausuntokierroksen jälkeen keväällä 1997. Kaupunginhallitus käsitteli ohjelmaa kokouksessaan 2.6.1997 ja kaupunginvaltuusto hyväksyi ohjelman 9.6.1997.

Agenda 21 -ohjelma on laadittu tai prosessi on käynnissä Suomen 299 kunnassa, joissa asuu yhteensä noin 86% maamme asukkaista (Suomen Kuntaliitto, syyskuu 2001). Aalborgin sopimuksen on allekirjoittanut 36 kuntaa (44% maamme asukkaista). The International Council for Local Environmental Initiatives (ICLEI) on kuntien maailmanlaajuinen ympäristöjärjestö, jonka jäsenenä on Suomesta 12 kuntaa (34% maamme asukkaista). Riihimäen kaupunki liittyi jäseneksi vuonna 1997. ICLEI:n ilmastonsuojelukampanjaan Cities for Climate Protection (CCP) on liittynyt maailmanlaajuisesti yli 280 kuntaa. Suomessa kampanjaa koordinoi Suomen Kuntaliitto ja siihen on liittynyt 41 kuntaa ja pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskunta, YTV (eli maamme asukkaista yli 45%). Riihimäen kaupunki liittyi ilmastonsuojelukampanjaan kesäkuussa 1998.

Kestävä kehityksen ohjelman laatimiseksi Riihimäelle kaupunginhallituksen nimeämä kestävä kehityksen toimikunta nimesi pohdittavaksi seuraavat teemat:

1. Luontokohteet, luonnon monimuotoisuus
2. Ympäristöasioiden hallinta tuotantoelämässä
3. Kuluttajan valinnat
4. Ympäristövahingot ja riskien hallinta
5. Energiansäästö
6. Ympäristökasvatus ja -tiedotus (ympäristöviestintä ja -valistus)
7. Kansainvälistyminen

Näiden teemojen myötä keskityttiin niihin tekijöihin ja toimintoihin, joilla on suurimmat ympäristövaikutukset. Prosessin aikana huomattiin tarpeelliseksi käsitellä myös sosiaaliin, kulttuuriseen ja taloudelliseen kestävyteen liittyviä asioita.

Työseminaareja yhteistyöryhmien kanssa jatkettiin syksyllä -97 seuraavin teemoin:

- kuluttajan arkipäivän valinnat
- syrjäytymisen ehkäisy
- ympäristöriskien hallinta

Teemojen ympärille muodostettiin yhteistyötahojen edustajista ja halukkaista kaupunkilaisista työryhmät (Ekoarki, Syrjäytymisen ehkäisy ja Ympäristöriskiryhmä), jotka kokoontuivat itsenäisesti ja työstivät teemoihinsa liittyviä tärkeitä katsomiaan aiheita. Prosessia jatketaan kansalaisryhmissä edelleen keväällä 2002.

Agenda 21 ohjelma on koottu kahdeksi nidotuksi raportiksi:
RIIHIMÄEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMA 1997-2000
I Ohjelman tausta ja työprosessi (kuvaus + liitteet)
II Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet

Lisäksi ohjelmasta tehtiin esitteellinen lyhennelmä, Riihimäki kohti kestävän kehityksen käytäntöä, joka jaettiin kaikkiin koteihin syksyllä 1997. Kestävän kehityksen Riihimäki, www-sivut valmistuivat keväällä 1999. Sivut löytyvät osoitteesta www.riihimaki.fi/Kaupunki/Ympla/kekeriih.htm

Kaupungin hallintokuntien ohjelmassa esittämät kestävän kehityksen hankkeet aikataulutettiin, laadittiin kustannusarviot ja koottiin yhteen raportiksi III Toimenpideohjelma, joka valmistui keväällä 1998.

Kestävän kehityksen toiminta Riihimäellä on ollut prosessi, joka on tähdännyt asenteiden ja toimintatapojen muuttamiseen kestäviksi. Työskentelytapana on käytetty laajaa yhteistyötä ja osallistuvaa suunnittelua.

2 OHJELMAN SEURANTAVAIHE

Riihimäen kestävän kehityksen ohjelman toteutumista tarkasteltiin kahdessa yhteistyöillassa marras-joulukuussa 2000. Illoissa oli kummassakin 11 osallistujaa. Kaikille prosessissa mukana olleille yhteistyötahoille lähetettiin lisäksi kyselykirje (yhteensä 52 kpl), jossa pyydettiin kirjallisesti tai sähköpostilla vastaamaan miten kestävän kehityksen ajatukset ovat toteutuneet kunkin omassa toiminnassa. Yhteistyötahoja, joilla on omia kirjattuja tavoitteita ohjelmassa pyydettiin vapaamuotoisesti selostamaan toteutunutta toimintaa. Vastauksia saatiin yhteensä yhdeksän. Seuraava yhteenveto on koottu yhteistyöiltojen ja kyselyn tuloksista sekä osittain internetistä saaduista tiedoista. Joiltain yhteistyötahoilta on myös puhelimitse tiedusteltu luvattujen tavoitteiden toteutumista. Raportissa edetään kestävän kehityksen teemojen mukaisesti. Aluksi on esitetty kursivoituna ja lihavoituna toimenpide ja siihen ohjelmassa nimetty toteuttaja, jonka jälkeen seuraa toimenpiteen toteutuminen. Sellainen raportoitu toiminta, johon ko. yhteistyötaho ei ole nimetty toteuttajaksi on kirjattu sitä parhaiten kuvaavan otsikon alle.

Riihimäen kaupungin omia toimenpiteitä koskeva raportti III eli RIIHIMÄEN KESTÄVÄN KEHITYKSEN OHJELMA 1997-2000 III Toimenpideohjelma raportoidaan erikseen.

3 TEEMAT

3.1 Luontokohteet, luonnon monimuotoisuus

Järjestetään kalastustempauksia. Toteuttaja kalastuskunnat.

Ei yhtään raportoitua kalastustempauksia.

Vantaanjoki: Laaditaan kalataloudellinen suunnitelma. Toteuttajat Perhokalastajat, Uudenmaan ympäristökeskus:

Vantaanjoen yläjuoksun kalataloudellinen suunnitelma on valmistunut. Lisähuomio: Tilaajana Hämeen TE -keskus, laaja yhteistyö sidosryhmien kanssa toteutuksen takana.

Järjestetään luontoharrastuskerho nuorille. Toteuttajat Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys, kaupungin tuella:

Luonnonsuojeluyhdistys aloitti vuonna 1996 nuorten luontoharrastuskerhon pitämisen, kerho on toiminut jatkuvasti myös vuosina 1997-2000. Kokoontumistilana on Mäkikuja 15 nuorisotalon kerhotilat. Kerho kokoontuu joka toinen torstai klo 18-19.30. Vetäjänä ovat olleet yhdistyksen aktiivit talkootyönä, vuodesta 2001 palkatut ohjaajat. Luonnonsuojeluyhdistys järjesti myös yhteistyössä Luonto-Liiton Hämeen piirin kanssa lasten luontoleirin Riihisalossa kesällä 1998.

Riihimäen nimikkolajit nimetään. Toteuttaja luontokerhot:

Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys järjesti Riihimäen nimikkolajeista yleisökyselyn vuonna 1997 ja ehdotti kaupunginhallitukselle kyselyn pohjalta lajeiksi jäniestä, sinitiaista ja raitaa. Kaupunki valitsi nimikkolajeiksi **jäniksen, sinitiaisen ja värililjan**. Suomessa nimikkolajin tai lajeja on valinnut 189 kuntaa syyskuuhun 2000 mennessä. Nimikkolajien valinnat jatkuvat kunnissa edelleen. Lisäksi myös maakunnat ovat valinneet omia nimikkolajejaan. Kanta-Hämeen nimikkolajit ovat kalasääski, hämeen kylmäkukka, lahna ja kirjomaasälpä. Historiallisen Hämeen maakuntakala on lahna ja kasvi sinivuokko. Suomen nimikkolajit ovat laulujoutsen, kielo, rauduskoivu, karhu ja ahven.

Järjestetään luontoretkiä. Toteuttajat Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys, Hirvijärven suojeluyhdistys:

Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys on järjestänyt useita luontoretkiä vuosittain keväällä ja syksyllä. Lisäksi käynnistettiin kesällä 1999 torstai kävelyt yhteistyössä Riihimäki-Seuran ja Riihimäen Suunnistajien kanssa. Suunnistajat eivät osallistuneet järjestelyihin enää vuonna 2000.

Opastetuilla kierroksilla tutustutaan kotikaupungin eri puoliin. Ensimmäisen kesän ohjelmassa olivat mm. Riihimäen syntysijat nykyisessä Rautatienpuistossa, Lasitehtaan alue, ratapihan kasvillisuus, Peltosaaren kosteikkopuisto, puistojen eksoottiset kasvit, Riihimäen patsaat ja muistomerkit sekä talvisodan pommitukset.

Torstai kävelyt ovat olleet erittäin suosittuja. Ne jatkuivat kesällä 2000, jolloin tutustuttiin esimerkiksi jääkauden jälkeiseen Erkylän maastossa, Riihimäkeen ennen rautatietä, klassismin ja funktionalismin arkkitehtuuriin Riihimäellä, Paloheimo -Yhtymän tehdasalueeseen ja Itsenäisyydenpuiston puulajeihin. Molempina kesinä on myös tutustuttu Arolammin arkeologisiin kaivauksiin.

Torstai kävelyt toteutuvat myös kesällä 2001.

Luonnonsuojeluyhdistys laati Itsenäisyyden puistosta puulajivihkon ja järjesti opastetun kierroksen elokuussa 2000. Vihko on jaossa kaupungin tietotuvassa. Vihkosta on myös lyhennelmä internetissä www.riihimaki.fi/Kaupunki/Ympla/itsenaisydenp.htm.

Riihimäen Suomi-Amerikka yhdistys on järjestänyt retkiä luontokohteisiin ja vanhoihin kulttuurimaisemiin, joissa rakentamisen on todettu myötäilevän luontoa.

Ulkoilutapahtumien yhteydessä tuodaan esille luonnonarvoja. Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys yhteistyössä ulkoilutapahtumien järjestäjien kanssa.

Riihimäen luonnonsuojeluyhdistys järjesti Kaunein keto- yleisökyselyn kesällä 2000 tavoitteena tuoda esille katoavaa ketoluontoa. Kyselyssä palkittiin Ali-Laurilan keto Herajoella. Projekti jatkuu ketojen kuvauksella vuonna 2001.

Luonnonsuojeluyhdistys selvitytti ja kuvautti Riihimäen ratapihan kasvillisuutta 1999-2000 Hämeen kulttuurirahaston tuella. Alueelta löytyi mm. rauhoitettu masmalo. Yhdistys järjesti myös alueelle opastetun retken. Riihimäen ratapihakasvinäyttely on kiertänyt kirjastoissa Riihimäellä, Hyvinkäällä ja Uudenmaan ympäristönsuojelupiirissä.

Luonnonsuojeluyhdistys järjesti yleisökyselyn siilin esiintymisestä Riihimäellä 1998 ja tulokset esiteltiin siilinäyttelyssä Riihimäen kirjastossa syyskuussa 1998.

Luonnonsuojeluyhdistys esitti siilivaroitusmerkkiä siileille vaarallisimpiin tienylityspaikkoihin, mutta kaupunki piti hanketta liian kalliina. Siiliteema oli esillä myös Pihames-suilla.

Riihimäen Messut on luonut järjestämilleen Erämessuille omat ympäristökäytännöt, tavoitteena tuottaa entistä vähemmän jätettä. Riihimäen Messut on vuoden 2000 alusta ottanut käyttöön omat ympäristökäytännöt, jotka tähtäävät entistä ympäristöystävällisempien messujen järjestämiseen. Yhdessä alaan erikoistuneen konsulttifirman Polstop Oy:n kanssa laadittu ohjeistus kattaa kaikki messujen osa-alueet näytteille asettajista ruokapaikkojen pitäjiin ja aliurakoitsijoihin. Ohjeissa kuvataan tarkasti mitä kunkin ryhmän tulee ottaa huomioon oman palvelunsa järjestämisessä Erämessujen aikana. Ohjeet sisältävät lukuisia kohtia esimerkiksi paperin, biojätteen ja sekajätteen käsittelyn, sekä puistomaaston suojelemiseen liittyvät ohjeet. Kertakäyttömukit on korvattu pestävillä mukeilla. Käyttöön otettu ohjeistus on ensimmäinen askel prosessissa, joka tulee johtamaan yhä korkeatasoisempiin ympäristökäytäntöihin. Tavoitteena ovat positiiviset, siistit ja turvalliset messut, joilla yleisö viihtyy. Seuraava ns. ympäristö+ -taso on tarkoitus ottaa käyttöön jo seuraavilla Erämessuilla.

Järjestetään luontopolkuja ja vaellusreittejä, kiireellisimpänä Peltosaaren kosteikko. Toteuttaja Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys:

Peltosaaren kosteikon käyttöä virkistys- ja ympäristökohteena kehitetään. Vuonna 1998 luonnonsuojeluyhdistys järjesti luontopolun avajaiset. Yhdistys teki kevääksi luontopolun lyhyen lenkin valmiiksi talkoovoimin. Kaupungin talkoovastuuskella hankittiin materiaalit pitkospuusuuteen ja luontopolkutauluihin. Avajaisissa olivat juhlavieraina mm. Suomen luonnonsuojeluliiton puheenjohtaja Timo Helle, Antti Reeni Riihimäen kaupunginhallituksesta ja lapsia johdattelivat polulle Riihimäen "pääsiäisjänikset". Peltosaaren työväentalomuseolla oli luontonäyttely ja askartelua lapsille sekä kahvio. Luonnonsuojeluyhdistyksen jäsenet ovat esitelleet luontopolkua mm. peruskoulun ala-asteen oppilaille ja vetäneet useita luontoretkeä mm. Riihimäki-päivinä ja omina luontoretkinä. Vuonna 2000 yhdistyksen jäsenet rakensivat pitkospuupolun suurimman kosteikon yli ja luontopolku uusittiin kokonaisuudessaan. Peltosaaren kosteikkoluontopolun esittely www.riihimaki.fi/Kaupunki/Ympla/peltosaa.htm

Järjestetään Vantaanjoki tempaus kalastusharrastajien kanssa. Toteuttaja Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys, kalastusharrastajat:

Vantaanjoki tempaus kalastusharrastajien kanssa ei ole vielä toteutunut, kun Käräjäkosken luontopolun valmistuminen viivästyi.

Riihimäen varuskunnan rakentamisessa ja ympäristönhoidossa vaalitaan historiallisia ominaisuuksia ja luonnon monimuotoisuutta (ns. hallittu hoitamattomuus).

Eläimistön elinolot vähintään säilytetään. Toteuttaja Riihimäen varuskunta:

Vuonna 1996 on Hämeenlinnan metsäpiirin toimenpitein huomioitu 3 suojelualuetta: 2 rämealuetta/ suometsäpainannetta Paljaskallion alueella ja 1 haapavaltainen rinnemetsä voimalinjan pohjoispuolella. Museoviraston 10.5.1983 suorittaman luokituksen mukaan varuskunnassa on 51 suojeltavaa kohdetta kasarmialueen perustamisvaiheen rakennuksissa. Vuonna 1999 on laitettu linnunpönttöjä varuskunta-alueelle. Eläimistö on lisääntynyt.

Suomen metsästysmuseon yhteyteen on suunnitteilla eräluontopolku. Toteuttaja Suomen metsästysmuseo.

Suomen Metsästysmuseon tuntumaan noin 17 hehtaarin metsäalueelle (Helsingintien länsipuolelle) on rakentumassa Kämpälämäen eräpuisto. Eräpuiston tarpeisiin varattu luonnoltaan hyvin monipuolinen alue on pääosin Riihimäen kaupungin omistuksessa.

Eräpuistoalueesta tulee monipuolinen ulkoilualue, jossa voi tutustua mm. entisaikojen pyyntilaitteisiin, erämajoitteisiin, riistatarhaukseen ja nykyaikaiseen riistanhoitoon. Myös alueen geologiaan, kasvillisuuteen ja eläimistöön voi perehtyä polun varteen pystytettyjen opastaulujen avulla. Puiston keskelle jäävällä peltoaukealla esitellään riistapeltokasveja ja kasvatetaan rehua puiston riistaeläimille. Alueelle on laitettu linnunpönttöjä lintujen pesintää helpottamaan. Polun alkupää on jo varustettu pitkospuin.

Suomen metsästysmuseon eräluontopolulle Riihimäen luonnonsuojeluyhdistys on tehnyt eläin- ja kasvitauluja ja järjestänyt sinne opastettuja luontokierroksia. Puiston rakentaminen jatkuu. Lisätietoja www.kolumbus.fi/metsastysmuseo/kapalama.htm.

Urheilupuiston ja rautatiepuiston hoitosuunnitelmat laaditaan. Toteuttajat maankäytön palvelukeskus, puistotoimi ja ympäristönsuojeluyksikkö yhteistyötahoineen.

Yhteistyötahoista Rautatiepuiston asukas yhdistys (Rapu ry) raportoi.

Rautatiepuiston hoitosuunnitelma on laadittu ja toteutus aloitettu. Rapu istutti kaupungin talkooavustuksen turvin tammia museon ympäristöön v. 2000. Asukas yhdistys on järjestänyt säännöllisesti keväisin rautatiepuiston haravointi- ja siivoustalkoot.

3.2 Ympäristöriskien hallinta

Pienten ja keskisuurten yritysten ympäristöhallintajärjestelmistä järjestetään koulutusta. Toteuttaja Ammatillinen aikuiskoulutuskeskus.

Hyvinkään-Riihimäen aikuiskoulutuskeskus on toteuttanut ympäristökoulutusta vuodesta 1993 lähtien. Asiakaskuntaan on kuulunut tähän mennessä yli 200 organisaatiota: teollisia ja palveluyrityksiä, oppilaitoksia ja muita julkisyhteisöjä. Koulutukseen on osallistunut jo yli 1300 opiskelijaa. Vahvuusaloja ovat ympäristöjärjestelmä- ja ympäristöhuollon koulutus.

Ympäristöjärjestelmän rakentamiseen on olemassa valmis koulutusohjelma, joka antaa osallistujille valmiudet ISO 14001 -standardin mukaisen järjestelmän laatimiseen ja sertifiointiin. Koulutus voidaan räätälöidä myös asiakkaan tarpeiden pohjalta. Huomattava osa ympäristöjärjestelmänsä sertifioineista suomalaisista PK -yrityksistä on rakentanut järjestelmänsä aikuiskoulutuskeskuksessa saamansa koulutuksen pohjalta.

Myös Riihimäen kaupungin ympäristöjärjestelmätyöhön on saatu koulutusta ja konsultointia aikuiskoulutuskeskuksesta.

Ympäristökatselmuksia tehdään harjoitustyönä/opiskelijaharjoitteluna alueen yrityksille. Toteuttaja Hämeen ammattikorkeakoulu.

Ympäristötekniikan koulutusohjelma tekee erilaisia ympäristöjohtamiseen liittyviä selvityksiä. Käytössä on elinkaarianalyysiin (LCA) ja riskinarviointiin soveltuvia työkaluja ja ammattitaitoa niiden soveltamiseen. Myös ympäristönsuojelun tason arvioinnit, eritasoiset ympäristö auditoinnit ja muut ympäristöhallintajärjestelmien rakentamiseen ja parantamiseen liittyvät perustyöt tehdään henkilökunnan ja edistyneempien opiskelijoiden asiantuntemusta käyttäen.

Riihimäen kaupunki on myös teettänyt selvityksiä ja tutkimuksia opiskelijoiden harjoitus- ja päättötöinä. Tehty on mm. selvityksiä saastuneista maa-alueista, Herajoen pohjavesialueen riskikartoitus ja Riihimäen kaupungin vesi- ja viemärlaitoksen ympäristökäsikirja.

Kehitetään yritysten ympäristöhallintajärjestelmiä. Toteuttajana yritykset, Eco-One. Osuuskunta Eco-One yhdessä Hyvinkään-Riihimäen aikuiskoulutuskeskuksen kanssa on kehittänyt ympäristöhallintajärjestelmiä ja kouluttanut yrityksiä ja yhteisöjä ympäristöjärjestelmien rakentamiseen.

Kestävän kehityksen prosessissa mukana olevista yrityksistä Paloheimo Wood Oy:n ja Lundia Oy:n ympäristöjärjestelmille on myönnetty ISO 14001 -standardin mukaiset sertifikaatit SFS -Sertifiointi Oy:n toimesta 20.3.2001. Paloheimo Wood Oy:n puun alkuperäketjun hallinnalle on myös myönnetty (SMS 1003-1 mukainen) sertifikaatti 15.3.2001. Paloheimo Parquetsilla ympäristöjärjestelmän rakentaminen on työn alla. Paloheimon yhtiöissä ISO 14001 -standardin mukaisissa ympäristöjärjestelmissä toteutetaan jatkuvan parantamisen periaatetta ympäristöasioissa. Kestävän kehityksen ajatusten toteuttamisen periaatteet on kirjattu yritysten ympäristöpolitiikkoihin.

Kiertokapula Oy on kuntien omistama jätehuolto-yhtiö, jonka Kapulan jätteidenkäsittelyalueen ympäristöjärjestelmälle on myönnetty ISO 14001 -standardin mukainen sertifikaatti 6.6.1998. Emas -asetuksen mukainen sertifikaatti Kapulan jätteidenkäsittelyalueelle myönnettiin 23.12.1998, ensimmäisenä jätehuolto-yhtiönä Suomessa. Ympäristöpolitiikan mukaan Kiertokapula Oy:n päämääränä on kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti vähentää toiminta-alueellaan syntyvän jätteen määrää ja haitallisuutta, lisätä jättejakeiden hyötykäyttöä sekä minimoida jätteenkäsittelystä aiheutuvia päästöjä.

Hyvinkään -Riihimäen aikuiskoulutuskeskus sai vuonna 1998 ensimmäisenä oppilaitoksena Suomessa ISO 14001 -standardin mukaisen sertifikaatin ympäristöjärjestelmälleen. Koulutuskeskuksen ympäristöpolitiikan mukaan tavoitteena on noudattaa kestävän kehityksen periaatetta ottamalla huomioon toiminnan ympäristövaikutukset ja vähentämällä haitallisia ympäristövaikutuksia sekä vahvistamalla positiivisia ympäristövaikutuksia sisällyttämällä ympäristöasiat kaikkiin tutkintotavoitteisiin koulutusohjelmissa.

Riihimäen kaupunki rakentaa omaa ympäristöjärjestelmää ISO 14001 -standardia soveltaen koko kaupungin organisaatioon. Päätöstä mahdollisesta sertifioinnista ei ole tehty. Kaupunginvaltuuston hyväksymässä ympäristöpolitiikassa kaupunki sisällyttää ympäristönsuojelun ja kestävän kehityksen periaatteet koko kaupungin hallintoon ja sen toimintoihin. Tavoitteena on asukkaiden ja Riihimäen kaupungin hallinnon hyvä tietoisuus ja yhteisvastuu ympäristöasioista. Kaupungin ympäristöjärjestelmään liittyvä Riihimäen kaupungin ympäristöraportti 2000, laadittiin ensimmäistä kertaa osana kaupungin tilinpäätösasiakirjoja.

Riihimäellä olevilla suuremmilla yrityksillä, jotka eivät ole toistaiseksi agendatyöhön osallistuneet on pääosin sertifioidut ympäristöjärjestelmät.

Riihimäen varuskunnassa laaditaan ympäristöohjelma, ja siihen liittyvät asiat tarkistetaan ja pannaan kuntoon. Toteuttaja Riihimäen varuskunta.

Riihimäen varuskunnan ympäristöjärjestelmä on melkein valmis. Elektroniikkakeskuskorjaamo on lisäksi laatinut oman ympäristöjärjestelmänsä, joka sertifioidaan vuoden 2001 aikana. Puolustushallinnon Rakennuslaitoksella on oma valtakunnallinen ympäristöohjelma.

Raportoidaan teollisuuden ja maatalouden tilanteesta ja välitetään tietoa näille. Toteuttaja Ympäristötoimittajat.

Ympäristöasioiden seuranta ja tiedottaminen olleet suunnitelmien mukaisia esim. Vantaanjoki, maatalous ja teollisuuden riskit.

Ympäristöasioiden seuranta ja tiedottaminen (erityisesti rautatiekuljetukset, Vantaanjoki ja muut vesistöt). Toteuttajat Ympäristötoimittajat, Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys.

Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys on organisoinut Paalijärven suojeluyhdistyksen uudelleenjärjestäytymisen kesäkuussa 1998. Tapani Kohonen oli esitelmöimässä yhdistyksen kevätkokouksessa, ja samalla virisi ajatus herättää Paalijärven suojeluyhdistys toimintaan muutaman vuoden hiljaiselon jälkeen. Luonnonsuojeluliitto käynnisti Vesistötalkoot -kampanjan. Luonnonsuojeluyhdistys otti Riihimäellä kohteeksi Paalijärven, ja ehdotti järven kunnon selvittämistä ja kunnostusohjelman laatimista kaupungille. Paalijärven ympäristön asukkaiden kokous pidettiin 12.6.1999, jossa Paalijärven suojeluyhdistys käynnistettiin uudelleen. Luonnonsuojeluyhdistys järjesti toukokuussa 2000 Paalijärvellä Paalijärvi-tapah-tuman, jossa esiteltiin järven tilaa ja luontoa. Paikalla oli runsaasti asukkaita ja tiedotusväi-neiden edustajia. Luonnonsuojeluyhdistys käynnisti Paalijärven linnustoselvityksen ja vesikasvitutkimusten teon vuoden 2000 loppupuolella ryhtymällä etsimään tutkimuksille tekijöitä. Selvitykset tehdään ympäristösuojeluyksikön rahoituksella vuoden 2001 aikana.

Vuonna 1998 kaupungin koulutuspalvelukeskukselle luonnonsuojeluyhdistys luovutti Peltosaaren kosteikon linnustoselvityksen ja opetusdiasarjan. Peltosaaren kosteikon kasvillisuus selvitys on luovutettu kaupungin ympäristösuojeluyksikölle 1997 ja Vahteris-ton-Huhtionmäen metsäalueesta tehty selvitys vuoden 1997 kesäkuussa. Ratapihan kasvil-lisuus selvitys esiteltiin yleisölle vuonna 2000.

Vuoden -97 enduron MM-kilpailun ympäristöasiat (YVA) toteutetaan. Toteuttaja Kahvakopla.

Kahvakoplan toiminnassa on ympäristöasiat otettu huomioon kilpailutoiminnassa vuodesta 1995 alkaen. Vuonna 1995 enduron MM-kilpailun yhteydessä tehtyä ympäristöselvitystä hyödynnettiin vuoden 1997 MM-kilpailujen järjestämisessä. Selvityksen toteutti silloin kerhon sihteerinä ollut Juha Sirviö. Vuonna 1995 oli ensimmäistä kertaa kisaorganisaatios-sa mukana henkilö ympäristöpääallikön ominaisuudessa, jonka jälkeen ympäristöpääallikkö on ollut kaikissa järjestetyissä kisoissa. Ympäristöselvitys tehtiin yhteistyössä ympäristöasi-oiden kanssa tekemisissä olevien tahojen kanssa, muun muassa lintutieteilijöiden yms. Vuonna 1997 järjestetyn enduron MM-kilpailun jätteasiat hoidettiin yhteistyössä Ekokem Oy:n kanssa.

3.3 Kuluttajan valinnat

Ekovinkki -palstaa kirjoitetaan paikallislehteen. Toteuttaja Kehitysmaayhdistys.

Tarkoitus oli eri järjestöjen vuorotella palstalla. Innostava idea ei ottanut käytännön tulta alunperinkään, kirjoitusvuorotkin jäivät jakamatta. Palstan aloittaminen ei ole vielä myöhäistä.

Lihan ja kalan pakkausjätteiden välttämiseen pyritään valistuksen kautta. Toteuttajana useat eri järjestöt.

Ei ole raportoituja tilaisuuksia.

Uusista ympäristöystävällisistä tuotteista tiedotetaan. Toteuttajat ympäristötoimittajat.

Mahdollista toteutumista ei ole raportoitu.

Edistetään oikeudenmukaista, tuotannossa ja kuljetuksissa ympäristöä säästävää kauppaa. Toteuttaja Kehitysmaayhdistys.

Tätä ydintehtäväänsä kehitysmaayhdistys on toteuttanut ja omalla panoksellaan ollut edistämässä Reilun kaupan tuotteiden tuloa tavanomaisten kauppojen hyllyille. Kehitysmaayhdistys avustaa Estelle -laivaa ja on järjestänyt yleisötilaisuuden sen tavoitteista ja tarkoituksesta. Yhdistyksen omissa tilaisuuksissa juodaan Reilun kaupan/ maailman-kaupan kahvia ja teetä.

Annetaan kuluttajavalistusta. Toteuttajat Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys, ympäristötoimittajat, Kehitysmaayhdistys, Työväen sivistysliiton Riihimäen -Lopen opintojärjestö.

Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys järjesti kestovaippanäyttelyn yhteistyössä Riihimäen kierrätyskeskuksen kanssa kierrätyskeskuksessa maaliskuussa 1998. Näyttely oli myös Riihimäen äitiysneuvolassa. Suunnitteilla oli myös tehdä aiheesta video, mutta se ei toteutunut rahan puutteessa. Luonnonsuojeluyhdistys on osallistunut ekoarkityöryhmän toimintaan mm. avustamalla kauppojen luomutuotteiden saatavuuden selvityksessä.

Kehitysmaayhdistyksen "Kuluta harkiten" -opas on kiinnostuneiden saatavissa Allinnasta. Valistuksen antaminen kiinnostumattomille on vaikeaa - vaikka kuinka antaisi ilmaiseksi ja hyvästä sydäimestään. Parhaiten se toteutunee henkilökohtaisessa kanssakäymisessä, lyhyestäkin keskustelusta voi jäädä siemen itämään.

Rautatiepuiston asukasyhdistys (Rapu ry). Toiminnassa painottuvat erityisesti kuluttajan valinnat. Rapun jäsenet osallistuivatkin Riihimäen kestävän kehityksen ohjelman suunnittelussa erityisen aktiivisesti EKOARKI -työryhmään. Rautatiepuiston asukkaat pyörittävät lähi- ja luomuruokapiiriä, jonka kautta on hankittu viljatuotteita, kasviksia ja lihaa lähialueiden luomutuottajilta. Ajoittain on ostettu myös reilun kaupan kehitysmaatuotteita. Puistossa harrastetaan jonkin verran yhteisomistusta: ruohonleikkuri on useamman talon yhteinen, raportointikaudella alueella on ollut myös kaksi kimppa-autoa. Rapu on järjestänyt säännöllisesti 1-2 kertaa vuodessa katukirppiksen, joka on paitsi sosiaalinen tapahtuma, myös kierrätystavaran osto- ja myyntitilaisuus. Yleisen tapahtuman lisäksi lastenvaatteiden ja muiden lastentarvikkeiden sekä rakennustarvikkeiden kierrätystä tapahtuu puiston perheiden välillä jatkuvasti. Yli puolet puiston kotitalouksista kompostoi kotitalousjätteensä talouskohtaisissa kompostoreissa.

Etelä-Hämeen Martat järjesti Eko-reppu tulevaisuuden valintoja koulutuspäivän Riihimäen kirjastossa 12.10.2000

Riihimäen varuskunnan hankinnoissa otetaan huomioon kestävän kehityksen ja kierrätyksen periaatteet, pakkausmateriaalin ja jätteen määrä minimoidaan. Toteuttaja Riihimäen varuskunta.

Hankinnoissa otetaan huomioon nyt ja tulevaisuudessa ympäristöasiat. Esimerkiksi pesuaineissa on siirrytty ympäristöä vähemmän kuluttaviin aineisiin.

3.4 Energiansäästö

Välitetään tietoa uusista energiansäästämahdollisuuksista lehdistölle, radiolle ja tv:lle. Toteuttaja ympäristötoimittajat.

Energiansäästämahdollisuuksista on tiedotettu.

Palkitaan huomattava alan tuotekehityshanke. Toteuttaja ympäristötoimittajat.

Mahdollista toteutumista ei ole raportoitu.

Järjestetään energiansäästöä käsittelevä yleisötilaisuus. Toteuttaja Riihimäen pienkiinteistöyhdistys.

On järjestetty useita jo 80-luvulta lähtien sopivin väliajoin aina kulloinkin ajankohtaisista ja tarpeellisista asioista. Tilaisuudet ovat olleet suosittuja, edellinen noin kaksi vuotta sitten ollut tilaisuus veti Kerhotalon täyteen kuulijoita. Seuraava tilaisuus järjestetään syksyllä 2001.

Riihimäen varuskunta pyrkii 5-10% energiansäästöön sekä kuluttajan toimin että korjausrakentamisen avulla. Toteuttaja Riihimäen varuskunta.

Kaukolämpöverkostoon liittymistä on jatkettu, omia kevyttä polttoöljyä käyttäviä lämpökeskuksia on enää 2 kappaletta. Energiakatselmuksia on tehty. Energiataloudelliset näkökohdat otetaan huomioon korjaus- ja uudisrakentamisessa (LVIS -tekniikan energiaa säästävät tarvikkeet). Energiansäästöä on toteutettu mutta toiminta varuskunnassa on lisääntynyt. Vuoden 2000 lämmönkulutus on laskenut noin 7% vuodesta 1999 ja saman ajanjakson vedenkulutus on laskenut noin 13%. Sähkönkulutus puolestaan näyttää olevan nousussa. Tammi-huhtikuun 2001 sähkönkulutus on runsaat 5% suurempi kuin saman ajanjakson kulutus vuonna 1999. Lämmönkulutuksen väheneminen on tavoitehaarukassa, mutta kulutuslukemat ovat toteutuneita eikä normitettuja kulutuksia (normittaminen huomioi lämpötilan vaihtelut eri vuosien välillä). Varuskunnassa toimitaan niin, että jatkossa saadaan tarkempia raportteja energiankulutuksista.

Fysiikan laboratorio vuokraa (palvelutoimintana) lämpökameraa eri tahojen käyttöön. Toteuttaja Hämeen ammattikorkeakoulu.

Lämpökuvauksia ulkopuolisille tehty 5-10 kpl vuosittain.

Riihimäen Suomi-Amerikka yhdistyksen jäsenet ovat pyrkineet energian säästöön alentamalla huoneistojen lämpötilaa, säästämällä vettä, luopumalla auton käytöstä silloin kun se ei ole välttämätöntä.

Mukana olleista yrityksistä Paloheimolla on kirjattu tavoitteita energiatehokkuuden parantamiseksi. Lundia Oy:n ympäristöpolitiikassa todetaan "Energian tehokkaammat käyttömahdollisuudet selvitetään energiakatselmuksen avulla. Tavoitteena on merkittävä energiatehokkuuden parantuminen". Paloheimo Wood Oy:n ympäristöpolitiikassa todetaan "Säästämme energiaa parantamalla energiatehokkuutta".

Riihimäen kaupungin ympäristöpolitiikan mukaan "Riihimäen kaupunki säästää energiaa omissa toiminnoissaan". Kaupunki on solminut Kauppa- ja teollisuusministeriön kanssa kuntien energiansäästösopimuksen kaupunginhallituksen päätöksellä 8.11.1999. Sopimuksessa on tavoitteita mm. energian kulutusseurannan lisäämiseen, energiakatselmusten toteuttamiseen, rakennusten energian ominaiskulutuksen pienentämiseen sekä kaupungin muun toiminnan energiankulutuksen pienentämiseen. Lisäksi tulee kehittää ja käyttöönottaa sellaisia toimintamalleja, että energiatehokkuutta eristävästä toiminnasta tulee vakiintunut osa kaupungin toimintaa. Välittömänä toimenpiteenä on laatia energiankäytön tehostamissuunnitelma vaikutusarvioineen.

3.5 Ympäristökasvatus ja -tiedotus (ympäristöviestintä ja -valistus)

Järjestetään esitelmä- ja luentotilaisuuksia ympäristöaiheista. Toteuttaja ympäristötoimittajat, luonnonsuojelupiiriltä ja -liitolta saatavissa luennoitsijoita, Työväen sivistysliiton Riihimäen -Lopen opintojärjestö.

Ympäristötoimittajien toimesta merkittävien luontokohteiden valokuvaus ja elokuvaus jatkuu. Esitelmät ja kierrokset kaupunkikohteissa jatkuvat (Patastenmäki, Peltosaari, Arolampi, Herajoki ja Varuskunta. Seuraava kohde Patastenmäki yhdessä Riihimäki seuran kanssa). Elokuva- ja videotuotanto yhdistyksille eri ohjelmatoimintaa varten. Valmiina on mm. Ruskaretki, Koivu maisemassa, Piha, Vantaanjoki II, Urheilukalastus. Esitelmät eri ympäristö- ja luontoaiheista. Uuden riistalajin Metsäpeuran levinneisyysseuranta (havainnot, talviruokinta, lisääntyminen, tuhot, liikennekuolemat, metsästys, sairaudet, ravinto).

Riihimäen luonnonsuojeluyhdistys aloitti uutena asiana metsämörritoiminnan Riihimäellä järjestämällä aluksi kaupungin vapaa-aikatoimen kanssa mörrikerhon keväällä 1997, metsämörriohjaajien peruskurssin kaupungin päiväkotien työntekijöille ja perhepäivähoitajille Kirjauksen päiväkodissa 15.-16.5.1999. Kurssille osallistui 32 päivähoiton työntekijää. Luonnonsuojeluyhdistys laati kartan kaupungin puistoista ja viheralueista, jotka sopivat metsämörriretkien kohteiksi. Metsämörritoiminta on saanut hyvän jalansijan päivähoitossa ja innostuneen vastaanoton, lisäksi Riihilatu järjestää yleisölle suunnattuja lasten metsämörrikerhoja keväisin ja syksyisin. Riihilatulaiset saivat koulutuksen Luonnonsuojeluyhdistyksen järjestämältä kurssilta. Päivähoitoväen toivomuksesta luonnonsuojeluyhdistys järjesti metsämörritoiminnan jatkokoulutuspäivän 6.5.2000. Jatkokoulutukseen osallistui 29 henkeä. Luonnonsuojeluyhdistys järjesti opastettuja päiväkotilapsille suunnattuja kierroksia Peltosaaren kosteikkoluontopolulla yhtenä päivänä toukokuussa 1998. Aloite opastettuihin retkiin tuli päiväkodeilta. Polulla sai tutkia esim. vesihyönteisiä ja etsiä perhosentoukkia.

Riihimäen luonnonsuojeluyhdistys on järjestänyt useita yleisötilaisuuksia, joissa on esitely mm. Vantaanjoen tilaa, uutta luonnonsuojelulakia, maankäyttö- ja rakennuslakia sekä ympäristönsuojelulakia. Luonnonsuojeluliiton Vaikuta ympäristöosi -projektina yhdistyksellä on ollut Peltosaaren kosteikkopuiston luontopolku. Yhdistyksen kosteikkoprojektista julkaistiin artikkeli Suomen Luonnonsuojelun Tuen 1998 julkaisemassa kirjassa "Löytöretkiä lähiluontoon".

Rautatienpuiston asukasyhdistys Rapu järjesti raportointikaudella yhden kanoottiretken ja kaksi lasten yö metsäretkeä Lopelle ja Kytjän metsiin. Toinen metsäretkestä järjestettiin yhteistyössä Riihiladun ja Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistyksen kanssa. Tuolloin metsään merkittiin reittejä, joita myös Patastenmäen puukoulun luokat kävivät kiertämässä.

Järjestetään valistustempaus talvilintujen ruokinnasta. Toteuttaja Riihimäen seudun luonnonsuojeluyhdistys.

Valistustempaus talvilintujen ruokinnasta on vielä toteutumatta, mutta voi olla jatkossa toteutettavissa esim. yhteistyössä Kanta-Hämeen lintutieteellisen yhdistyksen kanssa.

Toteutetaan erilaisia ympäristöalan koulutusprojekteja. Toteuttaja Eco-One.

Riihimäen kaupungin kulttuuri- ja vapaa-aikakeskuksen Ekopaja toimi vuosina 1995-1999. Ekopajan kesto jokaisella pajalaisella oli puoli vuotta. Osuuskunta Eco-One toteutti kahden viikon ympäristökoulutusjakson jokaiselle ekopajalaiselle.

Järjestetään suunnistuskursseja. Toteuttaja Riihimäen suunnistajat.

Riihimäen Suunnistajat on järjestänyt Oravapolkutoimintaa jo 80-luvun alusta lähtien. Vuosittain koulutetaan 30-70 nuorta suunnistuksen pariin. Iltarastitoimintaa suunnistajat on pyörittänyt säännöllisesti vuodesta 1978 lähtien. Nykyisin vuosittainen kävijämäärä on noin 3000 osanottajaa. Suunnistajat tuottavat alueeltamme säännöllisesti uusia ajanmukaisia kilpailukarttoja, ja rakentavat niiden varaan suurta yleisöä varten kiintorastistoja, jotka on luovutettu kuntien liikuntatoimien käyttöön. Lisäksi talkootyönä on tehty useita opetuskarttoja kuntien liikunta-alueista ja koulujen ympäristöistä. Riihimäen urheilualueiden ja koulujen ympäristön kartat ovat: Patastenmäki, Peltosaaren Urheilupuisto, Pohjoinen koulu, Haapahuhta, Lasitehdas, Herajoki, Hiivola ja Uramo.

Järjestetään jätepaperin keräyksiä kotitalouksilta. Toteuttaja Riihimäen seudun kehitysvammaisten tuki.

Paperin keräyskierros kaupungissa on järjestetty aina keväisin, myös keväällä 2001.

Moottoriurheilukilpailujen järjestämisestä saatua ympäristötietoa välitetään yhteistyötahoille. Toteuttaja Kahvakopla.

Kahvakoplan vuonna 1995 järjestämän MM-kilpailun mallilla toteutetaan nykyään kaikki Suomessa järjestettävät enduron MM-kilpailut. Nykyiset Suomen moottoriliiton ympäristöohjeet koskien endurokilpailuiden järjestämistä perustuvat pitkälti -95 Kahvakoplan tekemään ympäristöselvitykseen. Liiton ohjeet koskevat kaikkia Suomessa järjestettäviä endurokilpailuja.

Kahvakopla on myös matkapyöräilyä harrastavalle monipuolinen kerho, sillä toimintaan sisältyy mm. liikennekasvatus, ennakoivan ajon kurssit, naisten ajokurssi, ensiapukoulutus, mp-näyttelyt ja yhteisajelut kuuluvat olennaisena osana kerhotoimintaan kilpailutoiminnan ohessa.

Annetaan ympäristöalan koulutusta varusmiehille. Koulutuksessa on käytössä Sotilaan ympäristöopas. Kaikissa harjoituksissa annetaan ympäristöasioiden ker-tauskoulutusta. Toteuttaja Riihimäen varuskunta.

Alokkaiden peruskoulutuksessa on enää yksi tunti ympäristökoulutuksen teoriaopetusta, johon sisältyy myös noin 20 minuuttia pitkä video Ympäristönsuojelu ja kenttähygienia. Harjoituksissa sovelletaan opittuja asioita käytäntöön.

Ympäristöpäivä järjestetään varuskunnassa. Toteuttaja Riihimäen varuskunta.

Ympäristöpäivän järjestäminen varuskunnassa on vuosittain toistuva tapahtuma.

3.6 Kansainvälistyminen

Kansainvälisistä tapahtumista tiedotetaan ammattialan yhteisöille ja tiedotusvälineil-le. Toteuttaja Ympäristötoimittajat.

Mahdollista toteutumista ei ole raportoitu.

Järjestetään kansainvälinen Enduro-tapahtuma, jossa otetaan ympäristöasiat huo-mioon, myöhemmin annetaan konsultointiapua muille vastaaville tapahtumille. Toteuttaja Kahvakopla.

Riihimäen Moottoripyöräkerho Kahvakopla ry:n järjestämät Enduron MM-osakilpailut olivat Riihimäen seudulla vuosina 1995 ja 1997. Ympäristöasioiden huomioiminen ja konsult-tiavun antaminen muille vastaaville tapahtumille on selostettu aiemmin tässä raportissa.

Puolustusvoimat kouluttaa Viron puolustusvoimien upseereita. Riihimäellä on koulutuksessa 2-4 henkilöä vuodessa. Tällöin suomalainen ympäristöohjeistus ja -koulutus tulee osaltaan käyttöön myös Virossa. Toteuttaja Riihimäen varuskunta. Kansainvälinen toiminta on lisääntynyt vuodesta 1996. Tämä näkyy mm. lisääntyneinä vierailuina ja yhteistoiminnan lisääntymisenä (KFOR -joukot).

Yhteistyössä Kehityskaupunkien kanssa tarjotaan nuorille mahdollisuus ympäristöä säästävän tuottamisen ja kuluttamisen oivaltamiseen Toteuttajat kulttuuri- ja vapaa-aikakeskus, Kehityskaupunkien yhdistys.

Ei ole toteutunut. Kumpikaan osapuoli ei ole tehnyt aloitetta tai esitystä käytännön toimista. Kehityskaupunkien yhdistyksen puolella syynä on ollut riittävän hyvien ideoiden puute.

Riihimäen Suomi-Amerikka yhdistys on toiminnassaan kansainvälisyyspainotteinen, vaikka yhdistyksellä ei olekaan ystävyyskaupunkia USA:ssa. Yhdistyksellä on kiinteät suhteet eri puolille Yhdysvaltoja, joten kestävä kehityksen ohjelmasta käydään ajatusten vaihtoa. Kontaktipisteet ovat Texasissa, Californiassa, Coloradossa, Settlessa, Washingtonin valtiossa, Marinettessa, Wisconsinissa ja Mainessa. Amerikkalaisia on vierailut täällä tutustuen Suomen luontoon todeten miten täällä pyritään säilyttämään luonnon monimuotoisuutta. Myös muut teemat ovat olleet esillä. Amerikkalaiset ovat tutustuneet täällä eri kaupunkien ympäristöihin, luonnonsuojelualueisiin ja Lappiin.

Yhdistyksen jäseniä on vierailut USA:ssa tutustuen sikäläiseen käytäntöön. Esimerkkinä sakottaminen roskien heittämisestä kadulle tai Mainessa nimen julkaiseminen lehdessä tiettyjen rikkeiden tekemisestä esim. ylinopeudesta rajoitusalueella.

Yhdistyksen vieraana olleet Japanilaiset tutustuivat kesällä 2000 Janakkalan erämaaluontoon, todeten Suomen mahtavien metsien auttavan ilman saasteiden hävittämisessä ja kuinka metsätiet ja -polut myötäilevät luontoa. Japanilaiset arvostavat kaikkia viheralueita. Yhdistyksen jäseniä on vastavuoroisesti vierailut Japanissa tutustuen heidän ohjelmaan. Amerikkalaiset ja Japanilaiset vieraat ovat kiittäneet Riihimäkeä luontoystävälliseksi viherreäksi kaupungiksi.

3.7 Kulttuurisesti ja sosiaalisesti kestävä kehitys

Aiheesta ei ollut yhteistyötahoille tavoitteita eikä nimettyä toteuttajaa. Rautatienpuiston asukasyhdistys (Rapu ry) on raportoinut aiheesta.

Kulttuurisen monimuotoisuuden ja kulttuuriperinteen vaaliminen.

Yksi rautatienpuiston asukkaiden keskeisimmistä toiminnoista on ollut rautatienpuiston rakennuskannan kunnostaminen ja pihapiirien palauttaminen oikeiksi pihamaiksi monimuotoisine ympäristöön sopivine kasveineen. Raportointikaudella Rapu on myös hankkinut vanhan resiinan kunnostettavaksi ja sijoitettavaksi alueelle sekä teettänyt (kaupungin talkooavustuksen turvin) betoniveturiuotit, joilla on tarkoitus valaa alueeseen paremmin sopivat esteet nykyisten betoniporsaiden tilalle. Kaupunginmuseon kesäkahvilan Pesutuvan avaaminen lähti liikkeelle Rapun, Riihimäen kehityskaupunkien yhdistyksen sekä riihimäkeläisten käsityöläisten ja taitelijoiden yhteistyöstä ja on sittemmin siirtynyt Martta-yhdistyksen hoidettavaksi.

Tasa-arvoiset osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet.

Rautatiepuiston asukasyhdistys itsessään on aktiivinen yhdistys, joka noudattaa laajasti osallistumista kannustavia toimintatapoja. Yhdistyksen toimikuntaan kuuluu jäseniä yli puolesta alueen taloista, ja jäsenyys kiertää niin, että lähes kaikista taloista on edustus vähintään joka toinen tai kolmas vuosi. Puheenjohtaja vaihtuu yleensä kahden vuoden välein (ja on ollut vuoroin nainen, vuoroin mies). Toimikunnan ulkopuoliset jäsenet osallistuvat aktiivisesti yhdistyksen tapahtumien järjestämiseen. Monet Rapun jäsenet osallistuvat joko yksityishenkilöinä tai asukasyhdistyksen edustajina monenlaiseen muuhun yhdistys- ja vaikuttamistoimintaan Riihimäellä.

4 YHTEENVETO

Suomen kestävän kehityksen toimikunnan vuoden 1995 määritelmän mukaan "kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, kansainvälisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuva jatkuva ja ohjattu yhteiskunnallinen muutos, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet".

Riihimäen kestävän kehityksen ohjelman laadinta käynnistyi Aalborgin sopimuksen allekirjoittamisesta vuonna 1994. Laadintaprosessi kesti vuoden 1996 loppuun saakka. Ohjelman tavoitteet on kirjattu vuosille 1997-2000. Ohjelmassa yhteistyötahojen toteutettavaksi kirjatut toimenpiteet ovat toteutuneet varsin hyvin. Muutaman vielä toistaiseksi toteutumattoman toimenpiteen toteuttaminen on aina mahdollista myöhemminkin. Yhteistyötahot ovat varsin monipuolisesti toteuttaneet kestävän kehityksen periaatteita myös omassa toiminnassaan.

Tässä raportissa on tarkasteltu kestävän kehityksen ohjelmaan kirjattujen toimenpiteiden toteutumista, ei varsinaisesti kestävän kehityksen toteutumista Riihimäellä. Kaikki kestävän kehityksen toimenpiteet edistävät osaltaan myös koko kaupungin kestävää kehitystä. Riihimäki on mukana myös monessa hankkeessa, joilla erilaisin indikaattorein pyritään seuraamaan kestävän kehityksen toteutumista sekä ympäristön tilaa ja muutoksia.

Kestävän kehityksen toiminta Riihimäellä on prosessi, joka tähtää asenteiden ja toimintatapojen muuttamiseen kestäviksi. Asenteiden ja toimintatapojen muuttaminen kestäviksi lähtee jokaisesta kaupungin asukkaasta itsestä. Muuttamalla omat asenteet ja toimintatavat kestäviksi voi jokainen kotonaan, työssään sekä harrastus- ja yhdistystoiminnassaan toteuttaa kestäviä arvoja ja viedä näin kestävän kehityksen toimintatapaa ja prosessia eteenpäin. Sillä vain ihmisten toiminnan kautta kaupungin, yritysten, yhdistysten ja seurojen hyvät periaatteet, tavoitteet ja päämäärät konkretisoituvat kestäväksi toiminnaksi.

DnoKH:479/97

103 § Kestävän kehityksen toimenpideohjelma

Kestke § 23
Khall. § 15
Kestke § 18
Khall. § 418

Riihimäen kaupunginvaltuusto merkitsi 9.6.1997 Riihimäen kestävän kehityksen ohjelman 1997-2000 raportit tiedokseen ja päätti että:

" kestävän kehityksen ohjelmatyötä jatketaan syksyllä 1997 mm. laatimalla kaupungin toimenpiteille aikataulu ja kustannusarviot. Kestävän kehityksen toimikunta laatii jatkotyöskentelylle työohjelman, joka pitää sisällään:

* sisällön ja teemojen tarkennuksen mm. ohjelmasta annettujen lausuntojen pohjalta

* jatkotyöskentelytavat (työryhmät, kansalaisforum, kaupunginhallinto) ja resurssit

* aikataulu

Työohjelma tuodaan kaupunginhallitukselle tiedoksi. "

Kestävän kehityksen projektisihteeri Markku Kyöstiä aloitti työnsä 1.10.1997 ja jatkaa 31.3.1998 saakka. Riihimäen kestävän kehityksen esite on valmistunut ja jaettu joka kotiin viikolla 47.

Riihimäen kestävän kehityksen teemoja esiteltiin yleisöillassa 13.11.1997.

Työohjelmaluonnos sekä ehdotus yhteistyöryhmien teemoiksi on esityslistan **LIITTEENÄ**.

Ehdotus:

Kestävän kehityksen toimikunta hyväksyy työohjelman sekä ehdotuksen yhteistyöryhmien teemoiksi ja päättää lähettää sen tiedoksi kaupunginhallitukselle.

Kestävän kehityksen toimikunta esittää myös, että kaupunginhallitus päättäisi keväällä 1998 järjestettävän kestävän kehityksen valtuustoseminaarin ajankohdasta.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Lisäksi päätettiin, että apulaiskaupunginjohtaja, ympäristönsuojelupäällikkö ja projektisihteeri valmistelevat alustavan ohjelman valtuustoseminaariin, jonka ajankohdaksi ehdotetaan helmikuun 1998 loppua, ennen talvilomia. Toimikunta myös esittää, että kaupunginhallitus päättää kestävän kehityksen toimikunnan asettamisesta vuodeksi 1998.

Khall § 15

(sm)

Ehdotus/AKJ:

Kaupunginhallitus merkitsee tiedoksi kestävän kehityksen toimikunnan päätöksen ja siihen sisältyvän työohjelman ja ehdotuksen yhteistyöryhmien teemoiksi ja päättää asettaa kestävän kehityksen toimikunnan vuodeksi 1998. Valtuustoseminaariin palataan alustavan ohjelman valmistuttua.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin. Samalla kaupunginhallitus päätti jatkaa vuodeksi 1997 asetetun kestävän kehityksen toimikunnan toimikautta vuoden 1998 loppuun.

Kestke § 13

Työohjelman toteutumistilanne on LIITTEENÄ.

Projektisihteeri on valmistellut toimenpideohjelmia. Ohjelmaluonnos jaetaan esityslistan LIITTEENÄ.

Yhteistyöryhmät ovat aloittaneet työnsä: Kuluttajan valinnat teema nimellä EKOARKI sekä syrjäytymisen ehkäisy, keskittyen koulu- ja ilta- ja päiväkerhotoimintaan. Kolmas teema eli ympäristöriskien hallinta on toistaiseksi vasta viranomais toimintana jatkunut, tärkeimpänä yhteistyöhankkeena aikuiskoulutuskeskuksen kanssa ympäristöhallintajärjestelmän laadinta kaupungille, josta päätökset kuullaan kokouksessa (kaupungin jory 11.5.1998).

Ehdotus:

Toimikunta merkitsee työtilanteen tiedokseen ja päättää jatkotoimista.

Päätös:

Toimenpideohjelma tarkennetaan etenkin kustannusarvioiden osalta ja käsitellään seuraavassa kokouksessa.

Kestke § 18

Toimenpideohjelma on LIITTEENÄ. Esi puheluonnos on OHESSA. Ohjelmaan on otettu Riihimäen kaupungin hallintokuntien toimenpiteet. Toimenpiteitä on täydennetty etenkin kustannusten sekä perusturvan ja kulttuuri- ja vapaa-aikakeskuksen kannanottojen pohjalta. Ohjelma on nimetty Riihimäen kestävän kehityksen ohjelma 1997-2000 Local Agenda 21 III Toimenpideohjelma, jolloin se ja aiemmat kaksi raporttia I Ohjelman tausta ja työpöytä ja II Ohjelman tavoitteet ja toimenpiteet muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, jotka kannattaa painottaa yhtenäisessä painoasussa ohjelman hyväksynnän jälkeen.

Ehdotus:

Kestävän kehityksen toimikunta hyväksyy osaltaan Riihimäen Kestävän kehityksen toimenpideohjelman ja lähettää sen edelleen hyväksyttäväksi kaupunginhallitukselle ja kaupunginvaltuustolle.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Khall. 418 §

Toimenpideohjelmaan liittyen 15.9.1998 alkaa kaupungin kaikkia hallintokuntia koskeva ympäristöhallintokoulutus.

OHEISENA

- Riihimäen kestävän kehityksen ohjelma 1997-2000, III toimenpideohjelma
- Ympäristöjärjestelmäkoulutuksen ohjelma.

Aikaisempi asiaa koskeva materiaali on nähtävillä kokouksessa ja sitä ennen kaupunginkansliassa.

Ehdotus/AKJ:

Kaupunginhallitus hyväksyy omalta osaltaan Riihimäen kestävän kehityksen toimenpideohjelman, merkitsee tiedoksi siihen liittyvän koulutusohjelman ja lähettää ne kaupunginvaltuustolle tiedoksi.

Päätös:

Ehdotus hyväksyttiin.

Kvalt. 103 §

Päätös:

Valtuusto hyväksyi yksimielisesti kaupunginhallituksen ehdotuksen.
